

COVID-19 RELATED CALLBACK IN BLOOD DONORS; OUTCOMES IN BLOOD DONORS AND PATIENTS

KAN BAĞIŞÇILARINDA COVID-19 İLİŞKİLİ GERİ BİLDİRİM, KAN BAĞIŞÇISI VE HASTALARDA SONUÇLARI

ALINTI: <https://doi.org/10.1016/j.transci.2021.103129>

YAZARLAR: Sahar Balagholi , Mahtab Maghsudlu , Sedigheh Amini-Kafiabad , Amir Masoud Nazemi , Maryam Sotoudeh Anvari

ÖZETLEYEN: Dr. Ayşe SAKİOĞLU

GİRİŞ:

Güvenli kan temini açısından, 10 Aralık 2009 tarihinden itibaren, İran Kan Transfüzyon Organizasyonu bünyesindeki bütün kan merkezlerinde prosedür olarak, bağışçıların semptomatik durumları hakkında telefonla geri bildirimde bulunmaları uygulanmaktadır. Bu çalışma İran Tahran Kan merkezinde, Covid-19 salgını ilk üç aylık dönem boyunca yapılan, bağışçı geri bildirimlerinden yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı, bağış sonrası Covid -19 ile ilişkili geri arama raporlarının sıklığını tahmin etmek, kan bağışçıları ve hastalar için etkilerini belirlemektir.

YÖNTEM

21 Ocak 2020 - 09 Nisan 2020 tarihi arasında Tahran Kan Merkezindeki bağışçı geri bildirim kayıtları incelenmiştir. Toplanan veriler, bağışçı demografik özellikleri, bağış durumu (ilk bağış, tekrarlayan bağış, düzenli bağış), geri bildirim sebebi, bağış ile geri bildirim arası geçen süre, üretilen kan bileşeni, kan bileşenin kullanım ya da imha durumu yönünden değerlendirilmiştir.

Bu süre içerisinde geri bildirimde bulunan bağışçılardan, Covid-19 şüpheli semptomlara (ateş, soğuk algınlığı, grip, solunum sıkıntısı, enfeksiyon nedenli antibiyotik kullanımı) yönelik

geri bildirimde bulunan bağışçılar, eğitimli bir doktor tarafından aranarak, oluşturulan standart bir protokol çerçevesinde telefon görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Araştırmayı kabul eden bağışçılara oluşturulmuş kontrol listesindeki tıbbi sorular yönlendirilmiştir. Görüşmede ateş, öksürük, boğaz ağrısı, baş ağrısı ve benzeri Covid-19 ilişkili semptomlar sorgulanmıştır. Covid-19 doğrulanmış vaka ile yakın temas, kan bağışları öncesi 2 haftalık süreçte Covid-19 yüksek riskli alanlarda bulunma, labaratuvar testleri (nazofarenks PCR) ile kesinleşmiş Covid-19 tanısı almaları yönünde değerlendirilmiştir. Elde edilen bilgilere dayanılarak bağışçılar üç guruba ayrılmıştır: Kesin tanı alanlar (nazofarenks PCR pozitif), şüpheli olanlar (labaratuvar testi olmayan ya da negatif çıkmasına rağmen Covid-19 ilişkili klinik semptomları olan) ve ilgisiz (Covid-19 dışı nedenli semptomları olanlar). PCR pozitifliği olan bağışçı kanlarının kullanıldığı hastaneler, hastaların takibi açısından bilgilendirilmiştir.

SONUÇ-TARTIŞMA

Tahran Kan Merkezinde 21 Ocak 2020 - 09 Nisan 2020 tarihleri arasında 62.026 kan bağışçısı başvurmuştur. Bunların 52 (% 0,08)' si geri aranmış ve bunlardan 30 (% 0,046)' u muhtemel Covid-19 ile ilişkili semptomlar bildirmiştir. Önceki yıllardaki aynı dönem olan 21 Ocak 2019 - 20 Nisan 2019 tarihleri arasında ise 78.326 kan bağışçısı başvurmuş ve bunların 56 (% 0,07)' si geri aranmış ve 21 (% 0,026)' i solunum yolu enfeksiyonu semptomları bildirmiştir. Sonuç bir önceki yılın aynı dönemine göre, geri bildirim sıklığı oranları arasında anlamlı bir fark olmadığı ancak solunum enfeksiyonu nedeniyle geri bildirimlerde önceki yıla oranla %19' luk artış olduğu gözlenmiştir. Farklı yaş gurupları, cinsiyet ve bağış durumları kıyaslandığında Covid-19 nedeniyle geri bildirim sıklığında anlamlı bir fark görülmemiştir. Sadece kadın ve genç bağışçıların geri arama oranlarında hafif bir artış olduğu görülmüş ve bu durum İran' da Covid-19 oranının erkeklerde daha sık olduğu düşünüldüğünde, kadın bağışçıların Covid-19 geri bildirim raporlamalarında daha hassas davrandığı şeklinde yorumlanmıştır.

Bağışçılar arasında en çok geri bildirim nedeni, soğuk algınlığı şüpheli semptomlar olmuştur. 30 kan bağışçısı ile yapılan görüşmede 1 (% 3,33) bağışçı telefon görüşmesine cevap vermemiş, 1 (% 3,33) bağışçı PCR pozitifliği ile kesin, 19 (% 63,33) bağışçı şüpheli, 9 (% 30) bağışçı ilgisiz olarak sınıflandırılmıştır. Bağış sonrası geri bildirim kadar geçen süre 18 (%60)

bağışçıda 2 günden az, 8 (% 26,7) bağışçıda 2-7 gün ve 4 (% 13,4) bağışçıda 7 günden fazla olmuştur.

30 bağışçı kanından 17 trombosit, 26 plazma ve 26 eritrosit süspansiyonu üretilmiş ve 4 tam kan bileşen ayırma işlemi öncesi imha edilmiştir. Bağışçıların çoğu 7 günden daha az sürede geri bildirimde bulunduğu kan bileşenlerinin büyük kısmı (% 76,63) kullanılmadan imha edilmiştir. Kalan bileşenler (% 23,33), 5 trombosit ve 2 eritrosit süspansiyonu hastanelere gönderilmiştir.

Kullanılan eritrosit süspansiyonlarından bir tanesi PCR pozitifliği olan bağışçıya ait idi. Bağışçı, 37 yaşında hemşire, tekrarlayan bağışçı olan, kan bağışında bulunmadan 20 gün önce tat alma duyusunda kayıp yaşamış ancak Covid-19 şüpheli başka bir semptomu olmamış ve bağış öncesi ailedeki Covid-19 hastası ile ilgilenmesi mevcut imiş. Covid-19 pozitifliği çalıştığı hastanede tarama amaçlı yapılan testte ortaya çıkmış ve bağıştan 24 gün sonra kan merkezine geri bildirimde bulunmuştur. Bu bağışın, tat alma duyusundaki kaybın bağış sırasında Covid-19 nedeniyle uygulanan bağışçı sorgulama soruları arasında yer almaması nedeniyle gözden kaçmış olabileceği düşünülmüştür. İlgili eritrosit süspansiyonu kalp hastalığı olan altı günlük bir yenidoğana ameliyat sırasında kullanılmıştır. Hastanın 46 günlük takibinde Covid-19 şüpheli bir semptomu olmadığı ancak ailesinin laboratuvar tetkikine müsaade etmediği ve ailesinde de Covid-19 düşündürülen bir klinik bulgu görülmediği saptanmıştır.

Ülkenin sadece bir ilinde çalışmanın yapılması ve hastalarda tedirginlik yaratma ihtimali nedeniyle şüpheli gördüğümüz hastaların takip edilememesi çalışmanın zayıf yanlarıdır.

Sonuçta kan bağışçısı geri bildirim sistemi ve Covid-19 ilişkili geri bildirim raporlarıyla, şüpheli kan ürünlerinin büyük çoğunluğunun kullanılmadan imha edilebildiği gösterilmiştir. Ayrıca, hasta takip sonucunun, kan transfüzyonu yoluyla Covid-19 virüs geçişini desteklemediği gözlemlenmiştir.